

1B Myndigheterna har ordet: Standardisering av administrativa och statistiska indelningar

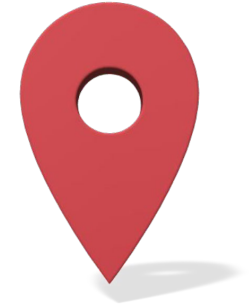
Föreläsare:

Linus Rispling, SCB

Maya Österberg, Lantmäteriet

STANDARDISERING AV ADMINISTRATIVA OCH STATISTISKA INDELNINGAR

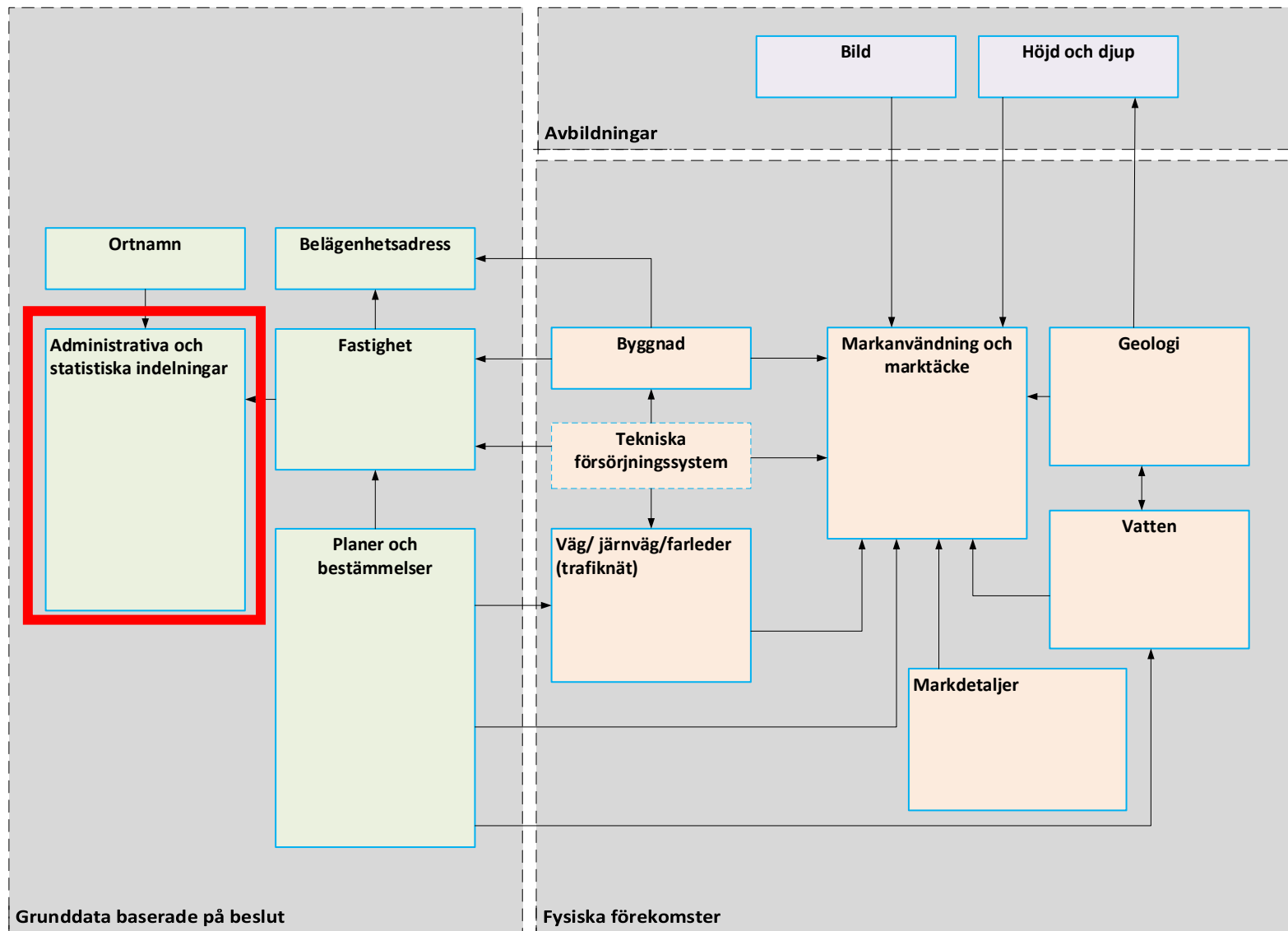

- *Lantmäteriet har ett uppdrag att verka för digitalisering av samhällsbyggnadsprocessen*
- *Nationella Geodataplattformen, åtkomstpunkt för viktig, strukturerad och öppen data.*
- *SCB har fått i uppdrag att leda standardiseringsarbetet av administrativa och statistiska indelningar*

”Sverige ska bli bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter”

Grunddatadomän fastighets- och geografisk information (geodata)

Övergripande informationsmodell

- Cirka 14 teman
- Upp till 300 datamängder?

Administrativa och statistiska indelningar

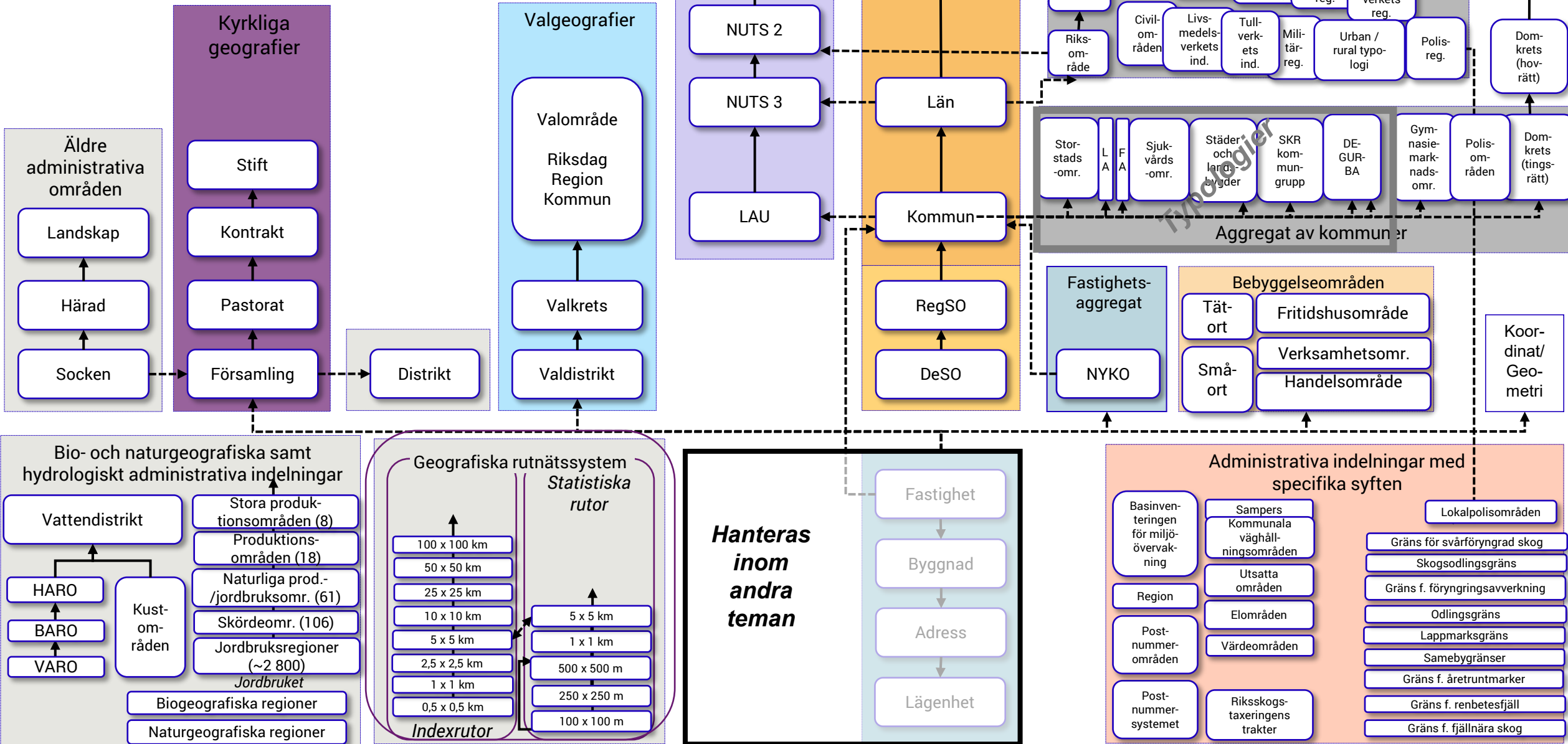
Indelning av riket i geografiska områden för myndighetsutövande, offentlig förvaltning och/eller aggregering och redovisning av statistik

- I offentlig förvaltning: *län, region, kommun, valdistrikt*
- Styr rättigheter: *gräns för fjällnära skog, svensk ekonomisk zon*
- Funktion för statistikredovisning, analys, uppföljning och beslutsstöd: *avrinningsområden, DeSO, statistisk tätort*

Varför detta tema?

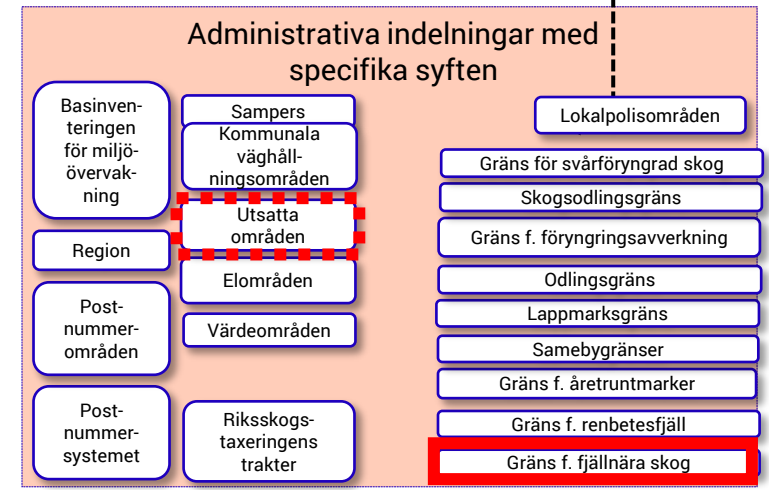
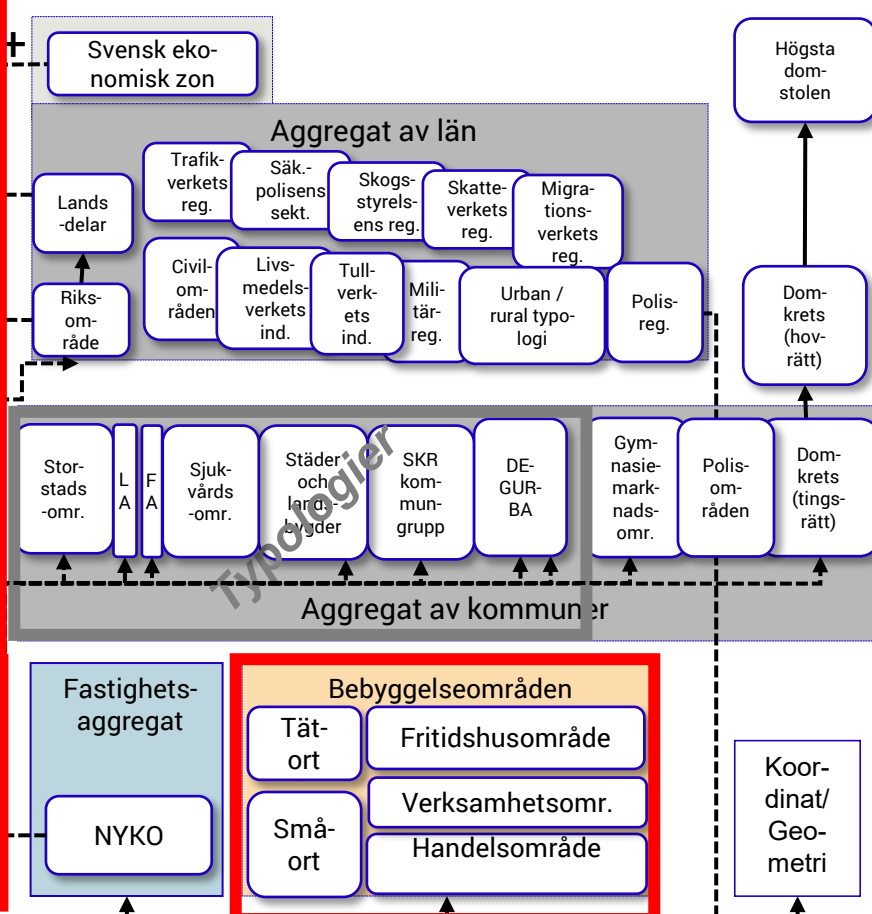
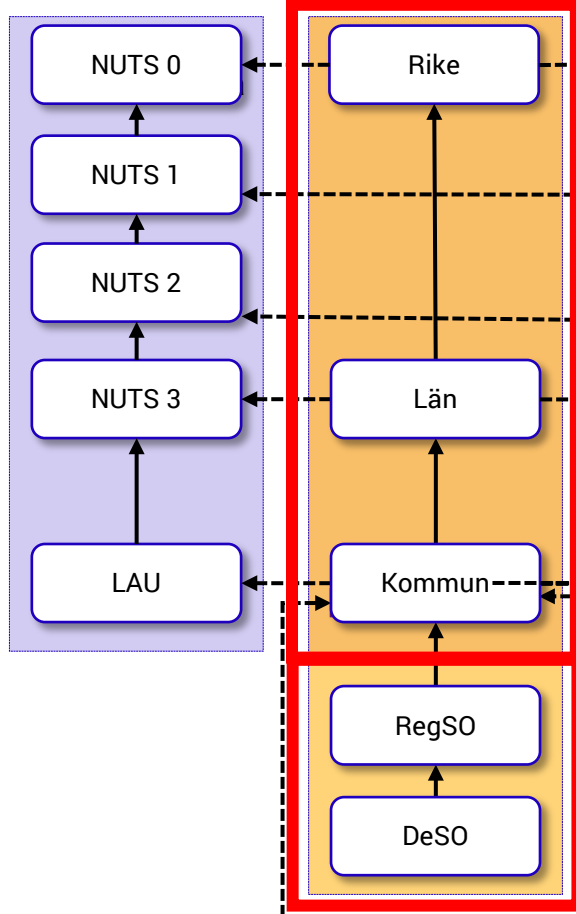
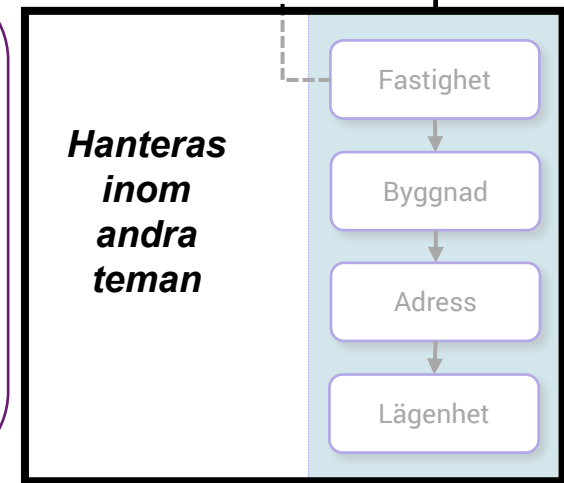
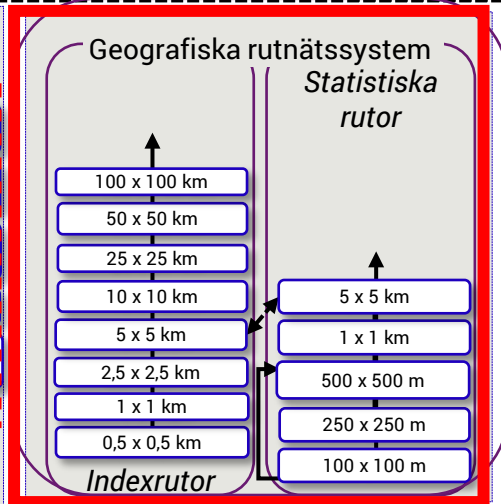
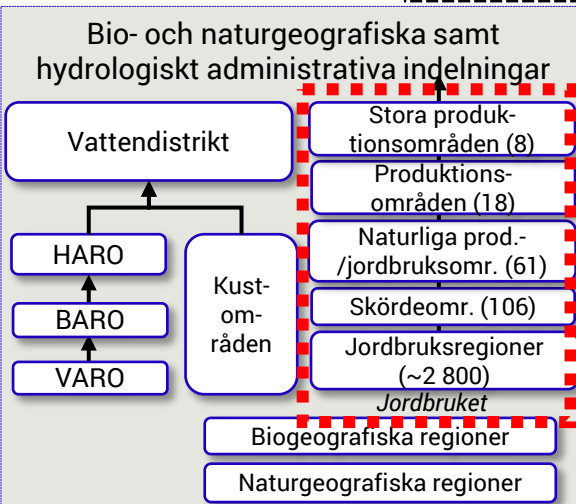
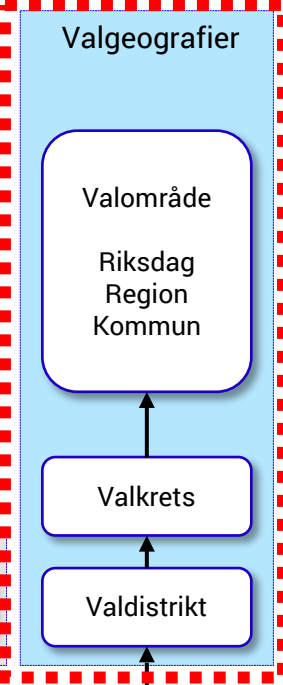
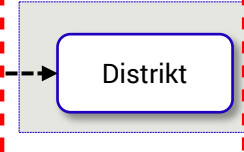
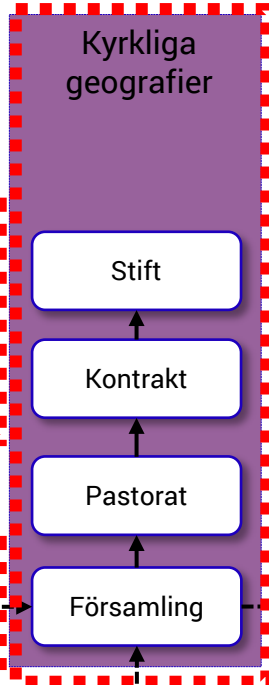
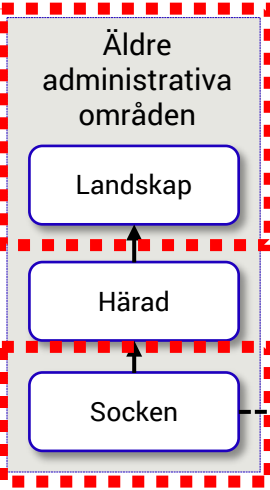
- Viktigt med **samlad tillgång till harmoniserad kvalitetssäkrad masterdata** över olika typer av indelningar
- Idag finns **inte informationen samlad** och **det råder oklarhet kring producenter, kvalitet och aktualitet**
- Indelningar ändras över tid men tidigare indelningar lever kvar i samhällets informationsstruktur (arkiv, statistik, valresultat mm). **Viktigt att generationer av data över indelningar tidsstämplas, bevaras och tillhandahålls**

Administrativa och statistiska indelningar

Administrativa och statistiska indelningar

= Påbörjat
= På gång

Problem vi vill lösa

- Producenter tillhandahåller idag data enligt **olika specifikationer**, i **olika format**, med **olika grader av generalisering** och rena felaktigheter:
 - > **Geometriska fel**
 - > **Ajourhållningsbrister**
 - > Gränserna i vissa datamängder **stämmer inte överens med gränserna på nästa övre hierarkiska nivå**
 - > **Olika versioner** florerar i samhället
- Juridiska hinder – **ortnamn/beteckningar** (statistisk tätort, RegSO)
- Behov av **årliga uttag** av indelningar, som inte tillhandahålls idag som öppna data (kommun, län)
- Datamängder produceras för specifika behov (till exempel utifrån den egna myndighetens behov), och inte med på fokus på **interoperabilitet**
- **Olika rutiner** förekommer för **arkivering, versionsmärkning och referenstidpunkter**
 - > **Ge konsumenter direkt och samlad åtkomst till datamängderna, via API eller nedladdning. EN STANDARD, ETT MASTERDATA, DIREKT ANVÄNDBART**

Påbörjade datamängder, våren 2024

- **Kommun, län, rike (Lantmäteriet)**
- **SCB:s statistiska bebyggelseområden**
- **SCB:s lokala statistikområden, DeSO och RegSO**
- **Geografiskt rutnätssystem ("rutor") (Lantmäteriet)**

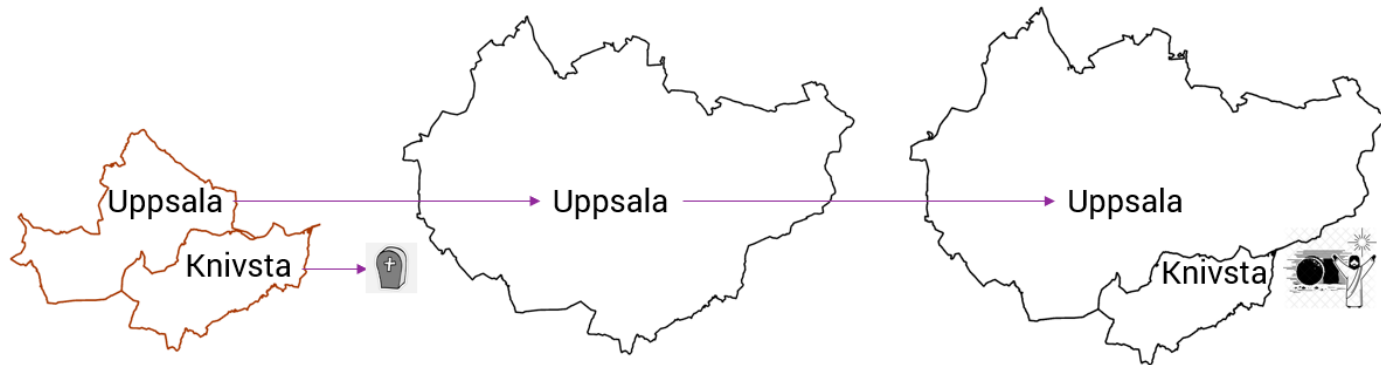
Kommun, län, rike – förutsättningar

- Lantmäteriet tillhandahåller ”administrativa indelningar” (polygoner) för **kommun- och länsindelningar**, som en del av Lantmäteriets produkter
- **Öppna data** har saknats fram till idag
- **Efterfrågan är stor** hos användare för GIS-analyser, att bygga tjänster, osv
- **Historiska data** har saknats
 - > Historiska kommun- och länsindelningar är nödvändiga för att producera t. ex. statistik per kommun och län över tid
- Det finns behov av att kunna **identifiera och följa ett område** i en administrativ och statistisk indelning **över tid**
- EU-kommissionen har definierat **High-Value Datasets (HVD)**

Kommun, län, rike – planen

- SCB spårar/digitaliserar nu alla kommun- och länsgränser **fr.o.m. 1952** fram till idag
- SCB har skapat **regler för livcykler**, för att följa en kommun eller ett län över tid (**UUID**)
- Lantmäteriet kommer att tillhandahålla **statisk årsversion fr.o.m. 1952** via NGP
- Kommun, län, rike kommer att fungera både som **nationella grunddata** och **HVD**
- *Attribut: Bl.a. objektidentitet (UUID), version giltig från, gränsstatus (överenskommet/inte överenskommet)*

	fid	detaljtyp	adat	lankod	lanbok	lannamn
1	0	LÄN	2023-10-04 10:2...	01	AB	Stockholm
2	1	LÄN	2023-08-28 20:4...	03	C	Uppsala
3	2	LÄN	2023-08-25 10:3...	04	D	Södermanland
4	3	LÄN	2023-10-04 14:3...	05	E	Östergötland
5	4	LÄN	2023-08-30 14:3...	06	F	Jönköping
6	5	LÄN	2023-09-18 11:4...	07	G	Kronoberg

	fid	detaljtyp	adat	lankod	kommunkod	kommunnamn	ir
1	0	KOMMUN	2023-09-26 14:0...	01	0114	Upplands Väsby	ir
2	1	KOMMUN	2023-08-22 12:5...	01	0115	Vallentuna	nd
3	2	KOMMUN	2022-02-18 13:1...	01	0117	Österåker	
4	3	KOMMUN	2023-06-09 10:5...	01	0120	Värmdö	
5	4	KOMMUN	2023-09-26 14:0...	01	0123	Järfälla	
6	5	KOMMUN	2023-02-09 10:5...	01	0125	Ekerö	
7	6	KOMMUN	2023-06-20 20:2...	01	0126	Huddinge	
8	7	KOMMUN	2023-01-10 12:3...	01	0127	Botkyrka	
9	8	KOMMUN	2023-01-23 16:5...	01	0128	Salem	
10	9	KOMMUN	2023-06-20 20:2...	01	0136	Haninge	

SCB:s Statistiskt bebyggelseområde

Sammanhängande bebyggelse av olika typ

Statistisk tätort

- Minst 200 folkbokförda invånare
- Max 50-500 meter mellan byggnader
- Alla typer av byggnader ingår

Statistisk småort

- 50-199 folkbokförda invånare
- Max 60-150 meter mellan byggnader
- Alla typer av byggnader

Statistiskt fritidshusområde

- Minst 50 fritidshus
- Max 150 meter mellan fritidshus

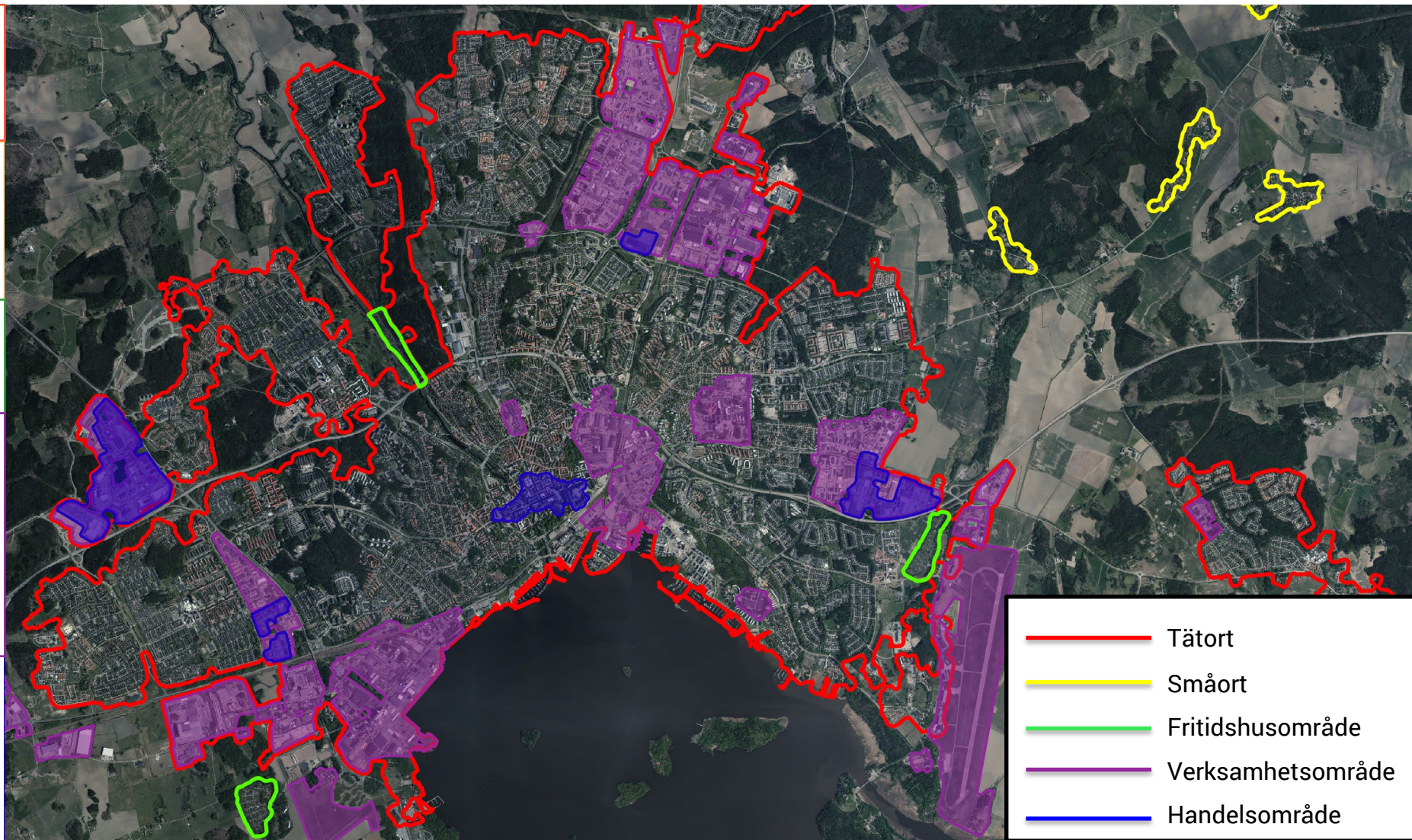
Statistiskt verksamhetsområde

- Flera arbetsställen i geografiskt avgränsat område
- Storskalig, industriellt präglad markanvändning, minst 1 arbetsställe
- Minst 3 hektar

Statistiskt handelsområde

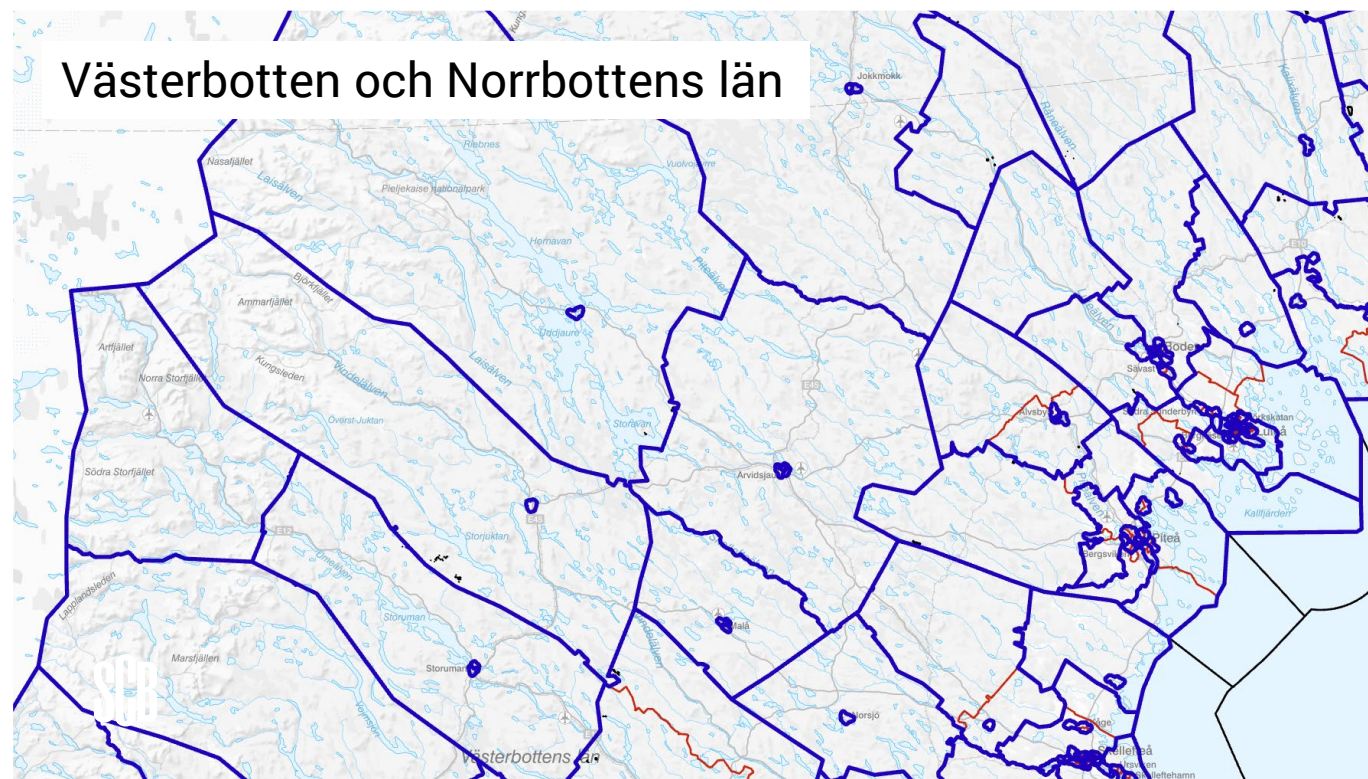
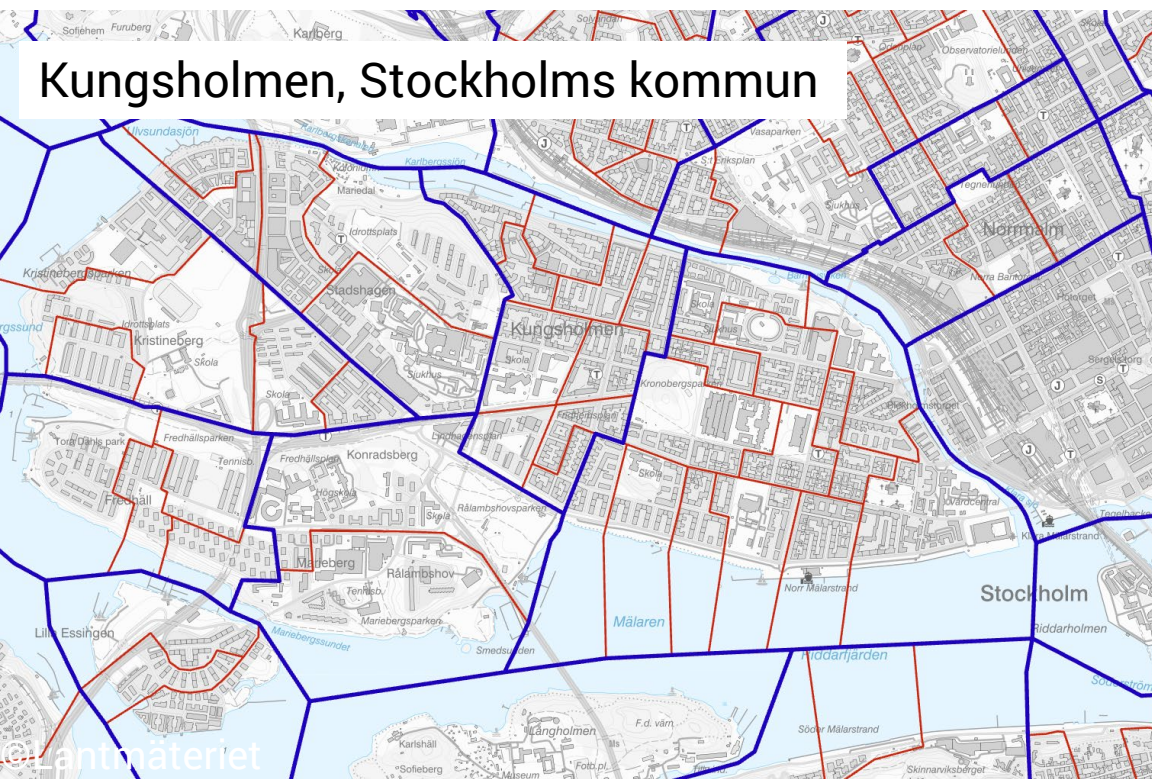
Arbetsställen med detaljhandel (SNI 47)

- Minst 5 företag (SNI 47), eller
- 4 företag (SNI 47) och minst 100 anställda tillsammans.

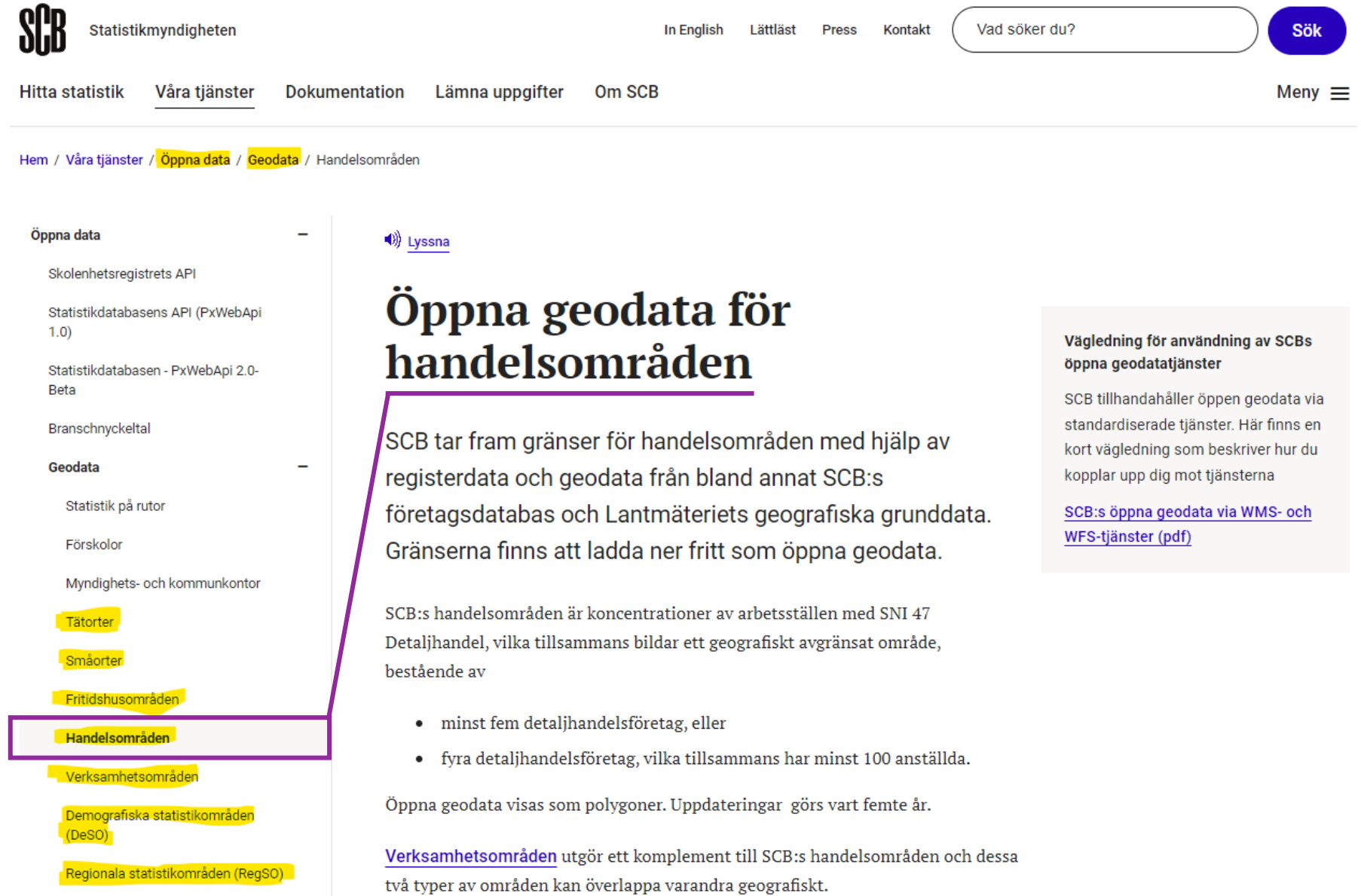
SCB:s DeSO och RegSO

- Mindre än kommuner (stadsdelar)
 - Urbana/tätbefolkade – glesbefolkade områden
 - Stabila över tid, lämpliga för tidsserier
 - Rikstäckande
 - Summerar till kommun, län
-
- Knappt 6 000 DeSO
 - Drygt 3 000 RegSO (aggregat av DeSO)

SCB:s datamängder tillhandahålls redan som öppna geodata

- ... men idag bara via SCB:s webbplats
- NGP möjliggör åtkomst via API på gemensam plattform
- Specifikation har saknats, men tas nu fram

SCB Statistikmyndigheten

In English Lättläst Press Kontakt Vad söker du? **Sök**

Hitta statistik Våra tjänster Dokumentation Lämna uppgifter Om SCB **Meny**

Hem / Våra tjänster / Öppna data / Geodata / Handelsområden

Öppna data

- Skolenhetsregistrets API
- Statistikdatabasens API (PxWebApi 1.0)
- Statistikdatabasen - PxWebApi 2.0- Beta
- Branschnyckeltal

Geodata

- Statistik på rutor
- Förskolor
- Myndighets- och kommunkontor
- Tätorter
- Småorter
- Fritidshusområden
- Handelsområden**
- Verksamhetsområden
- Demografiska statistikområden (DeSO)
- Regionala statistikområden (RegSO)

Öppna geodata för handelsområden

Lyssna

SCB tar fram gränser för handelsområden med hjälp av registerdata och geodata från bland annat SCB:s företagsdatabas och Lantmäteriets geografiska grunddata. Gränserna finns att ladda ner fritt som öppna geodata.

SCB:s handelsområden är koncentrationer av arbetsställen med SNI 47 Detaljhandel, vilka tillsammans bildar ett geografiskt avgränsat område, bestående av

- minst fem detaljhandelsföretag, eller
- fyra detaljhandelsföretag, vilka tillsammans har minst 100 anställda.

Öppna geodata visas som polygoner. Uppdateringar görs vart femte år.

Verksamhetsområden utgör ett komplement till SCB:s handelsområden och dessa två typer av områden kan överlappa varandra geografiskt.

Vägledning för användning av SCBs öppna geodatjänster

SCB tillhandahåller öppen geodata via standardiserade tjänster. Här finns en kort vägledning som beskriver hur du kopplar upp dig mot tjänsterna

[SCB:s öppna geodata via WMS- och WFS-tjänster \(pdf\)](#)

Källa: SCB

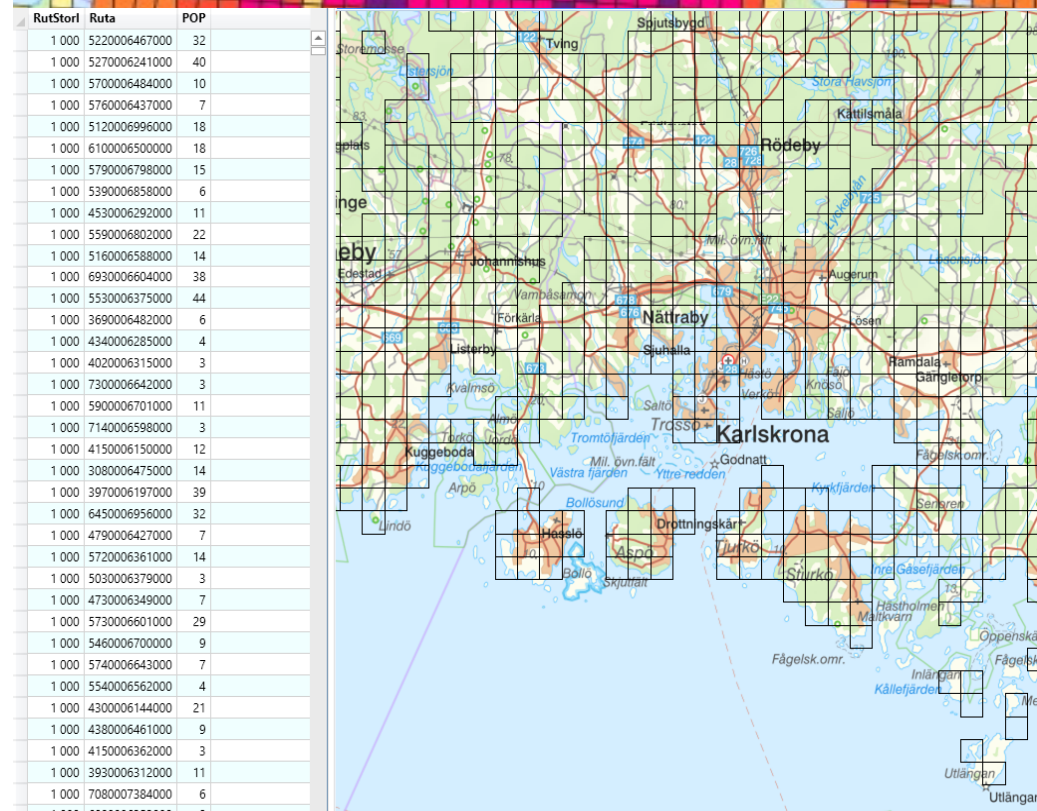
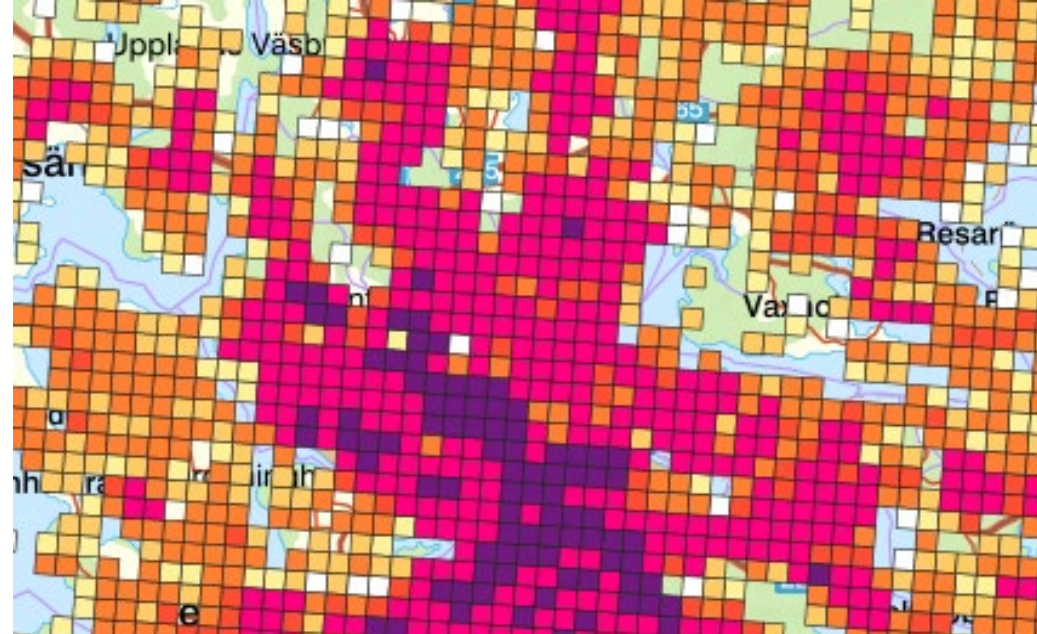
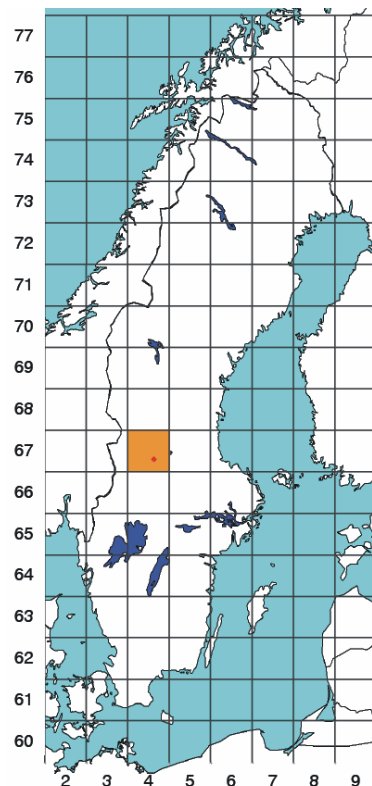

Geografiska rutnätssystem

- Utgår från **Lantmäteriets indexrutor**, som delar in Sverige i ett rutnät
- **Flera producenter** av rutor finns idag, bl.a. SCB, som levererar statistik på ruta
- **Många olika användare** av rutor, många olika storlekar
- "Förvirring" kring **kodsättning**
- Nu skapas **ett masterdata** – alla storlekar från 100 X 100 meter upp till 100 X 100 km

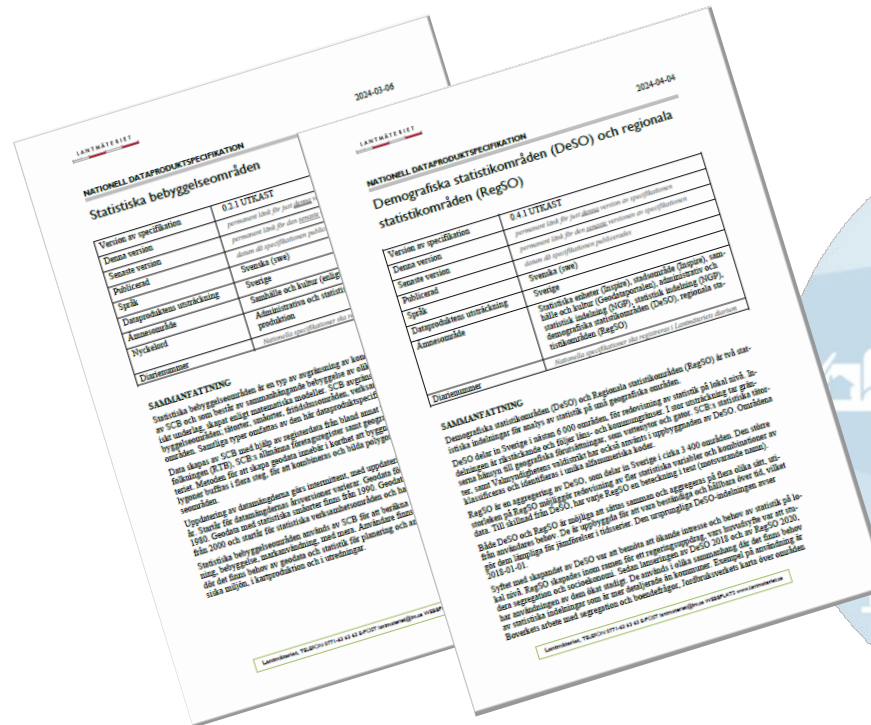
***Målet:** att skapa ett standardiserat rutnätsystem som är gemensamt för alla användare och tillhandahålls via Nationella geodataportalen (NGP), där varje ruta identifieras med en unik kod*

SCB

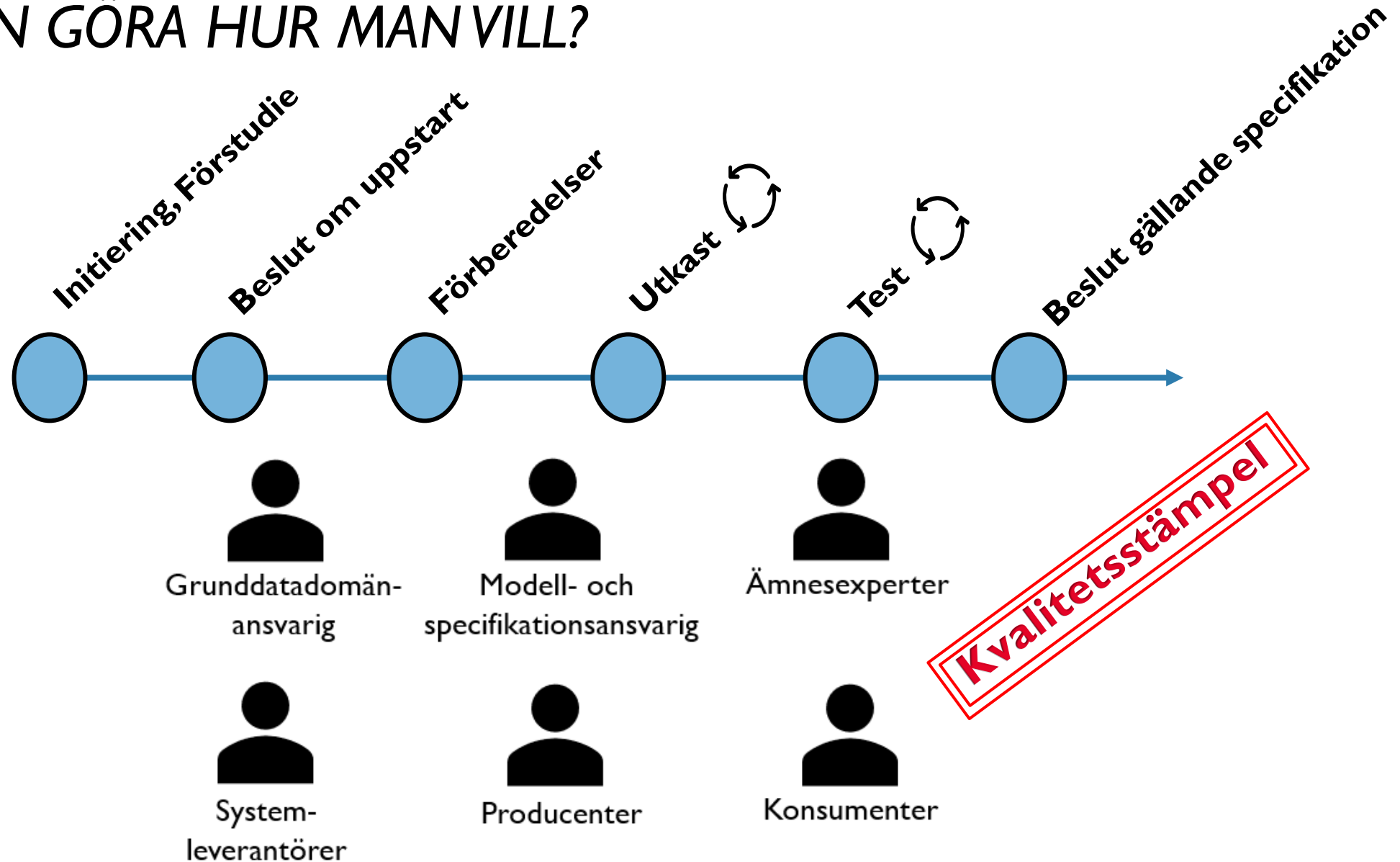

VARFÖR BEHÖVS NATIONELLA SPECIFIKATIONER?

- Central pusselbit i NGP
- Beskriver datamängden
- Standardiserad datamängd, enhetlig i struktur och innehåll

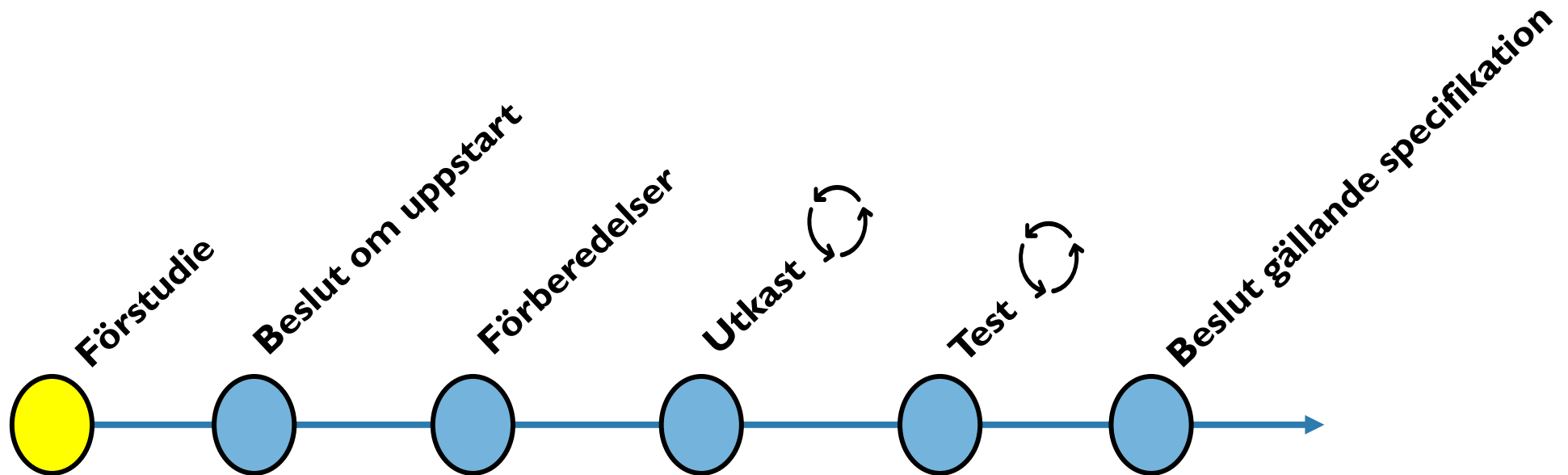

FÅR MAN GÖRA HUR MAN VILL?

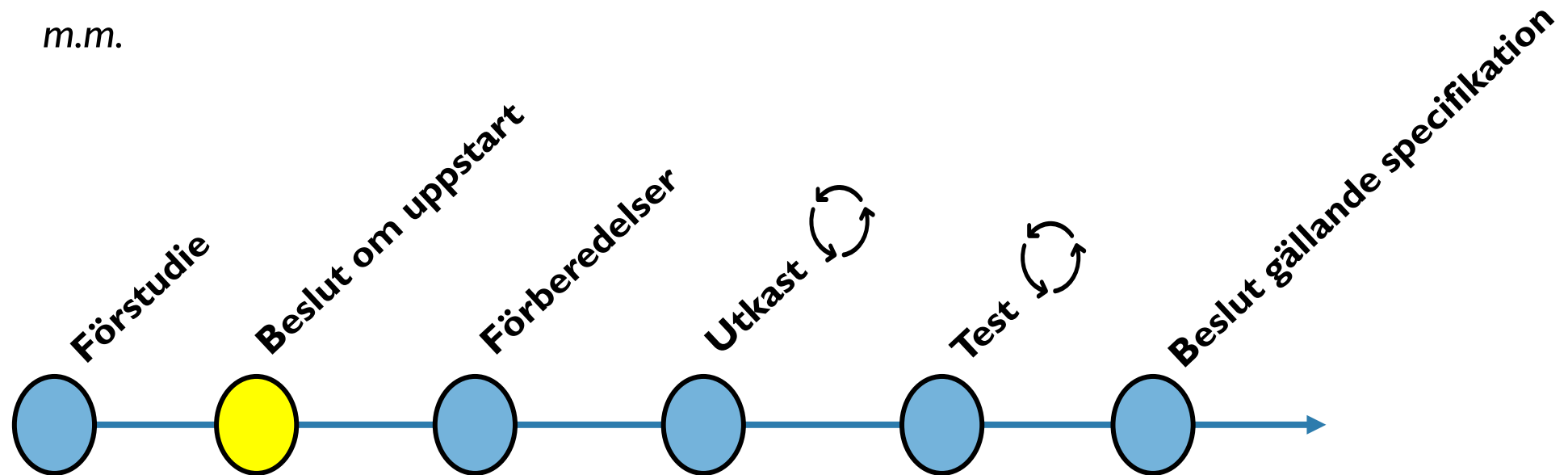
PROCESSEN FÖR KVALITETSSÄKRADE NATIONELLA SPECIFIKATIONER

- *Idén föds*
- *Lagkrav*
- *Informationssäkerhet*
- *Är det genomförbart?*

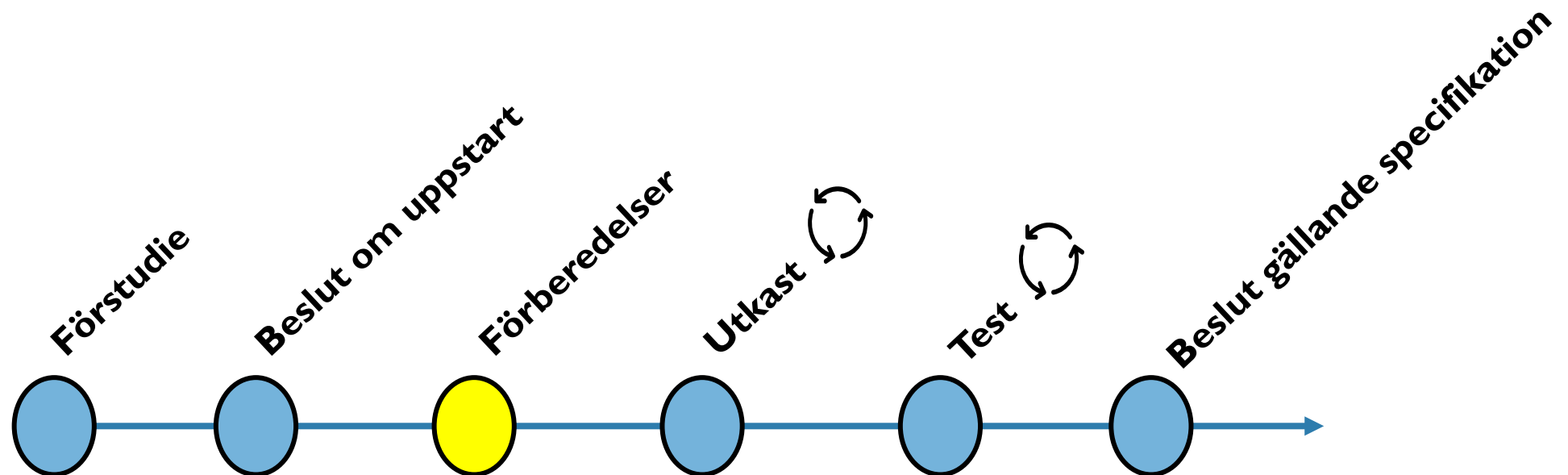
PROCESSEN FÖR KVALITETSSÄKRADE NATIONELLA SPECIFIKATIONER

- *Styrgruppen beslutar*
- *Uppfylla kriterier, bland annat*
 - *Omfattning/avgränsning*
 - *Nyttor*
 - *Juridik*
 - *Beroenden/Påverkan*
 - *m.m.*

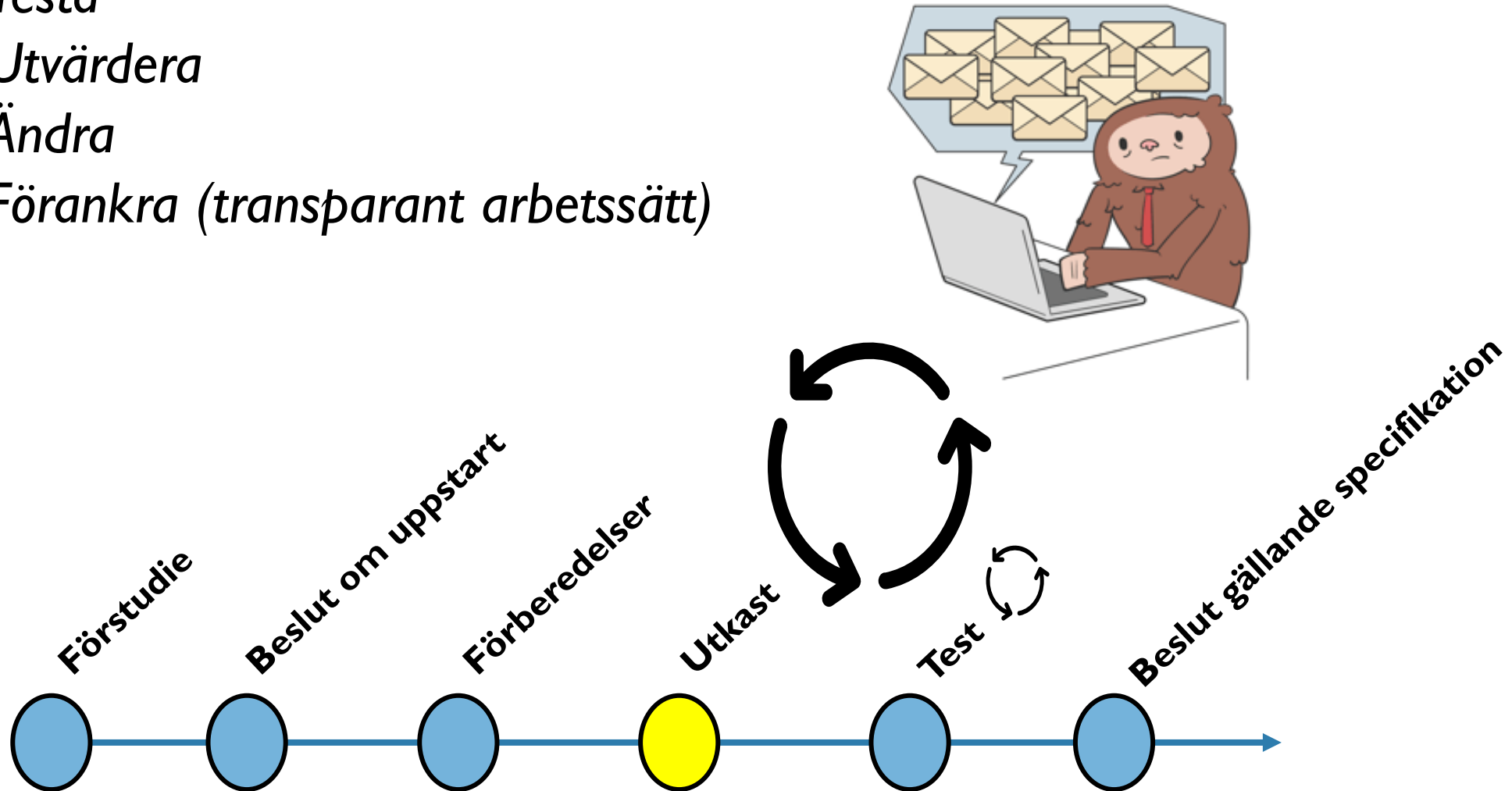
PROCESSEN FÖR KVALITETSSÄKRADE NATIONELLA SPECIFIKATIONER

- *Vi rustar oss*
- *Kravställning*
- *Påbörja specifikationsarbetet*
- *Intressentanalys, Referensgrupp (Ämnesexperter och berörda)*

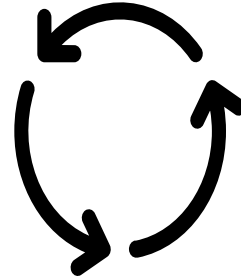

PROCESSEN FÖR KVALITETSSÄKRADE NATIONELLA SPECIFIKATIONER

- Testa
- Utvärdera
- Ändra
- Förankra (transparent arbetsätt)

REFERENSGRUPPSARBETE

- En referensgrupp för temat
- ca 50-tal intressenter/organisationer identifierades
- ca 25 deltagare från ca 20 olika organisationer

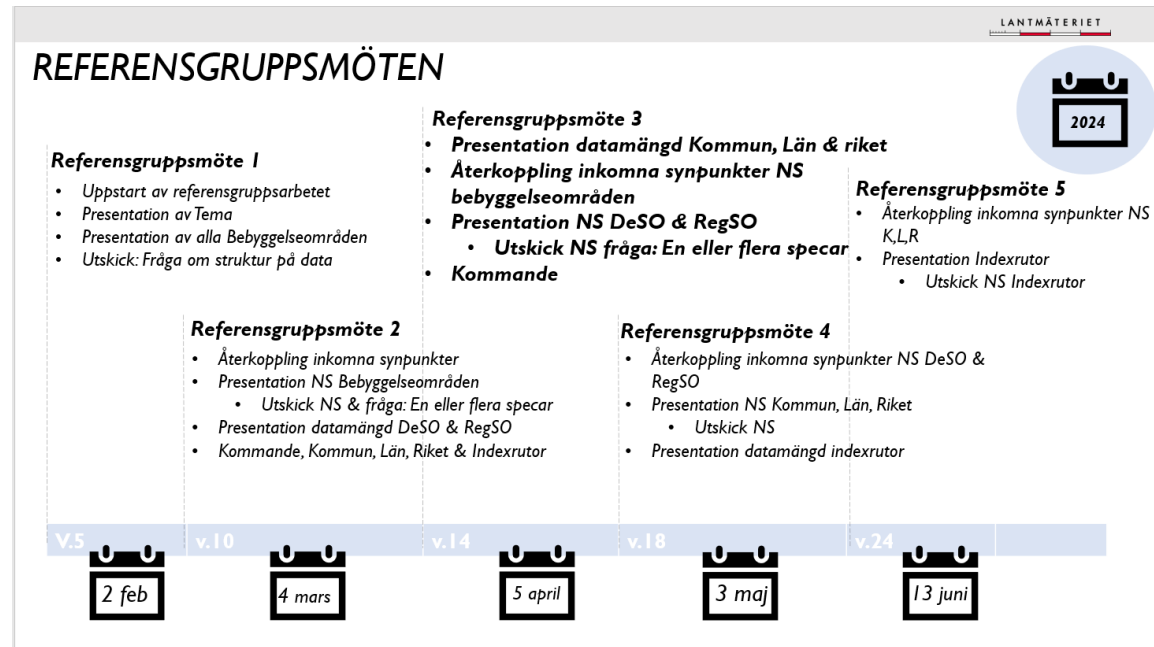
Deltagare

Myndigheter

Regioner

Kommun

Systemleverantörer/konsulter

NYTTOR, KRAVSTÄLLNING & ANVÄNDARBEHOV

Mitt företag använder geodata för **statistisk tätort** och **småort** och administrativa och statistiska indelningar överlag som underlag i tex **prognossammanhang** eller **omvärldsanalys** för utveckling i mindre orter.

Som GIS-analytiker på myndighet använder jag geodata över tätort och småort för olika GIS-analyser, exempelvis för att se var huvuddelen av Sveriges befolkning är bosatt.

Datamängden kommun, län och rike kombineras ofta med annan data exempelvis valresultat, flyttmönster eller annan demografisk information för att illustrera skillnaderna mellan kommuner eller län.

Vad gör referensgruppen?

- Granskning av dokument m.m.
- Verksamhetsregler – krav och behov
- Beskriva processer där information hanteras
- Användarberättelser – granska och komplettera

Jag som jobbar på kommunens utredningsenhet vill kunna följa tätorters och småorters utveckling, då det bland annat har betydelse för utbyggnad av VA-nätet

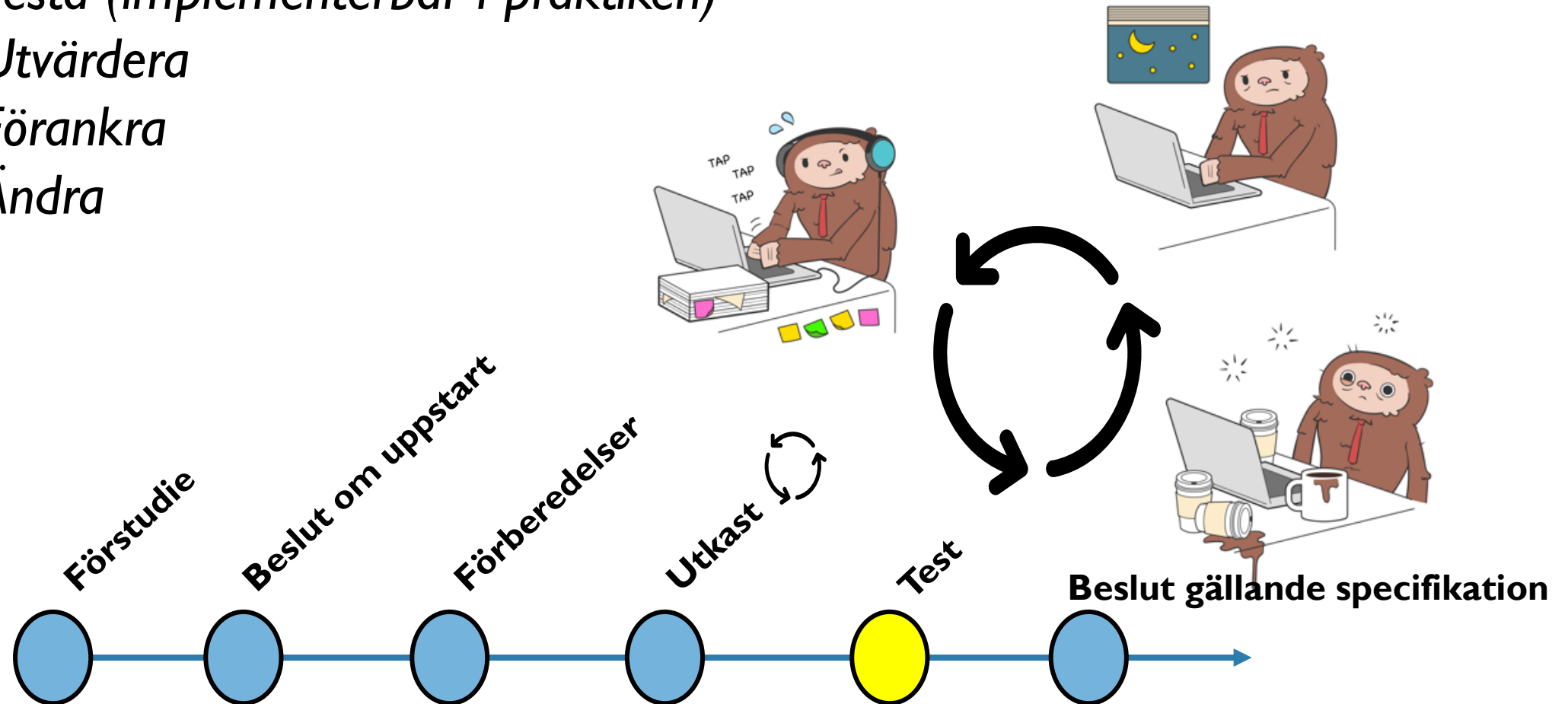

Referensgruppens synpunkter

- Många använder flera datamängder inom temat administrativa och statistiska indelningar **parallellt**
- **Stor variation i användning:** Visualisering, analys, beslutsunderlag, tidsjämförelser, prognoser, statistikproduktion, del av större system, sortera inkommande data ... osv
- *Producenten* är ointressant, det viktiga är **att data finns tillgängligt på ett standardiserat sätt**
- **Maskinläsbarhet, standardisering, enkla modeller, tidsstämpling** (användare gör resten)
- *Både* möjlighet till nedladdning och åtkomst via **API** behövs
- **Namnsättning/benämningar** av geografiska objekt viktigt
- Förbättrat **användarstöd** för NGP
- Några vill **ge synpunkter på modell/specifikation**, andra önskar **tydlig "central" styrning**
- Önskemål finns om **mer detaljerade och systematiska beskrivningar**
- **Ja till en gemensam specifikation** vid flera likartade datamängder (men behov att kunna filtrera efter datamängd i NGP)
- **Modeller och begrepp fungerar!**

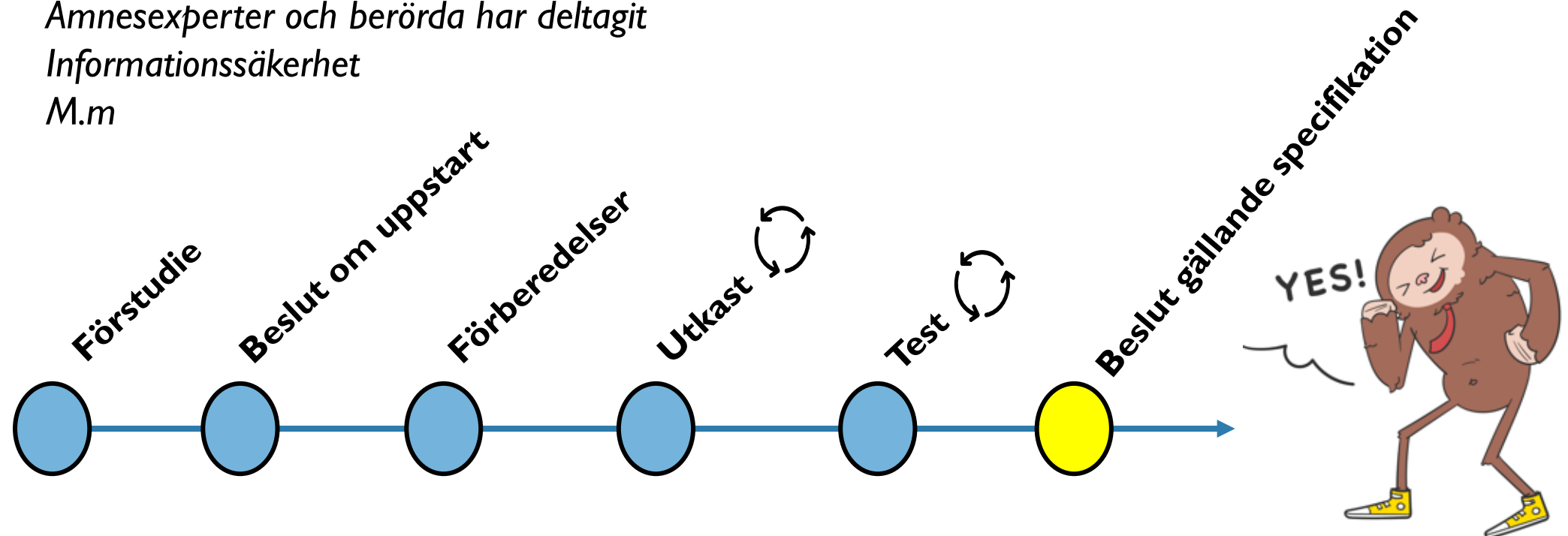
PROCESSEN FÖR KVALITETSSÄKRADE NATIONELLA SPECIFIKATIONER

- Testa (implementerbar i praktiken)
- Utvärdera
- Förankra
- Ändra

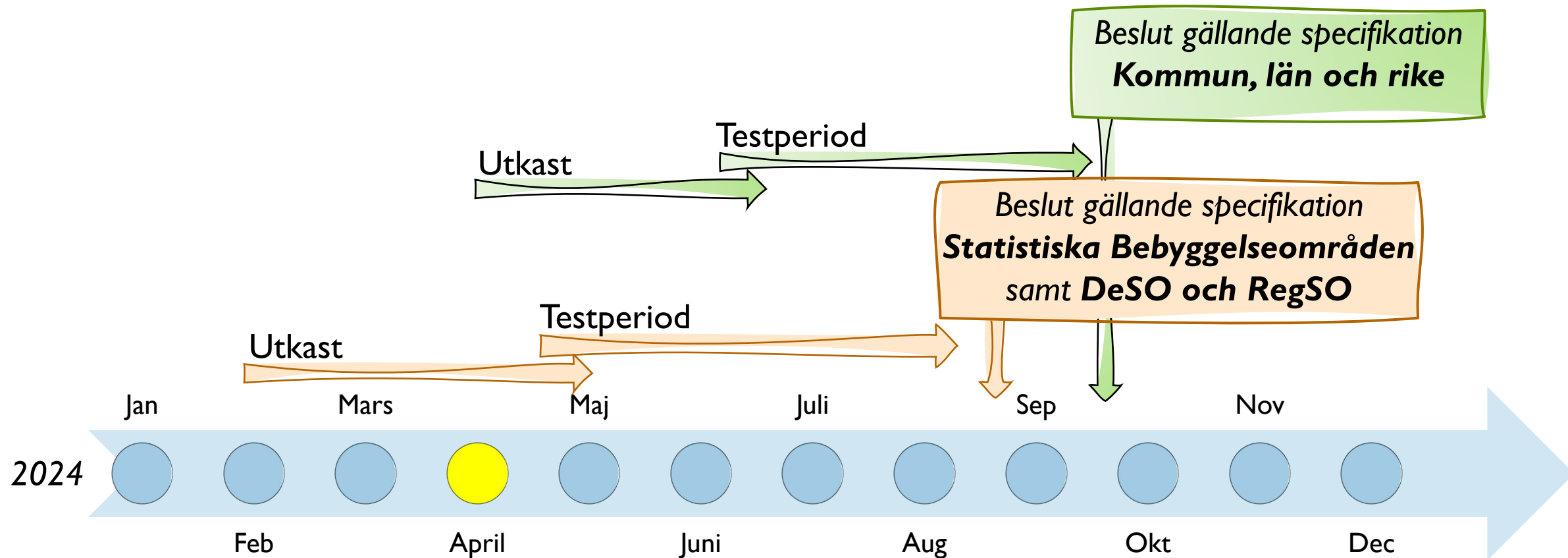

PROCESSEN FÖR KVALITETSSÄKRADE NATIONELLA SPECIFIKATIONER

- *Styrgrupp beslutar,*
- *Uppfylla krav*
 - *demokratisk process*
 - *Transparant arbetsätt*
 - *Testad och implementerbar i praktiken*
 - *Ämnesexperter och berörda har deltagit*
 - *Informationssäkerhet*
 - *M.m*

TIDPLAN NATIONELLA SPECIFIKATIONER

Tack!

Är din myndighet producent? Eller vill du vara med i referensgruppen?
Kontakta oss!

Maya Österberg
maya.osterberg@lm.se

Linus Rispling
linus.rispling@scb.se

